

מאמר וידבר אלקים גו' – ה'תשכ"ו

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ נשא, י"ד סיון, ה'תשס"ו



יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה
מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע



ולזכות

התמים דוד שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות ש"פ נשא, י"ד סיון ה'תשס"ו

ולזכות

אחיו ואחיותיו

מנחם מענדל, שלום דובער, לוי, שניאור זלמן וחי' מושקא

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות



נדפס על ידי ולזכות הוריהם

התמים ר' פנחס וזוגתו מרת חנה ליבא שיחיו לו

זקניהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת רבקה נעמי שיחיו ליין

הרה"ת ר' שמואל וזוגתו מרת הינדא מלכה שיחיו לו

הם בחי' מים עליונים, ועשרה מאמרות הם בחי' מים תחתונים, כמבואר בתו"ח⁴³ שמים עליונים ומים תחתונים הם חכמה עילאה (חכמת התורה מצד עצמה) וחכמה תתאה (בחי' החכמה כפי שנמשכת במעשה בראשית), וכיון שעשרה מאמרות הם בחי' חכמה תתאה, שזוהי בחי' המלכות⁴⁴, שרגלי' יורדות כו'⁴⁵, לכן צריכים להמשיך בהם חיזוק כו' מעשרת הדברות. וכללות הענין בזה, דהנה, במעלת התורה כתיב⁴⁶ כאשר יאמר משל הקדמוני, שהתורה היא משל לקדמונו של עולם⁴⁷, כי שרש התורה היא בבחי' א"ס קדמון לכל הקדומים, בחי' א"ק, ולכן ע"י התורה מגיעים לבחי' זו. ואע"פ שגם המקור הכללי של כל העולמות הוא במחשבה הקדומה דא"ק, שלכן בכללות העולמות נקרא א"ק אדם דבריאה⁴⁸, הרי זה רק בחי' חיצונית א"ק, שהו"ע מחשבה הכללית שצופה ומביט עד סוף כל הדורות⁴⁹, ואילו שורש התורה הוא מבחי' פנימיות א"ק⁵⁰. וזהו גם משנת"ל (ס"ב) ב' הפירושים במאמר חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, הא', שע"י התורה נברא העולם, והב', שכל המכוון בבריאת העולם הוא בשביל התורה, כי מקור כללות העולם הוא מחיצונית א"ק, ושרש התורה הוא מפנימיות א"ק, והרי החיצונית נמשכת ובאה מהפנימיות, והמכוון בהחיצונית הוא בשביל הפנימיות, וענין זה נעשה ע"י שממשיכים עשרת הדברות בעשרה המאמרות⁵¹.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נשא, י"ד סיון, הננו מוציאים לאור — בפעם הראשונה — מאמר ד"ה וידבר אלקים גו' שנאמר בהתוועדות ש"פ נשא, ט' סיון, ה'תשכ"ו — הנחה בלתי מוגה.

*

ויה"ר שנוזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

אסרו חג השבועות, ה'תשס"ו
מאה וארבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע
ברוקלין, נ"י.



Published and Copyright 2006 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'yonei Chinuch, Inc.

5766 • 2006

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס The PrintHouse 538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237 (718) 628-6700	נסדר והוכן לדפוס על ידי חיים שאול בן חנה בדפוס „ועד הנחות בלה"ק" Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776
סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585	

(48) ראה לקו"ת מסעי צה, א ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' א ואילך. ועם הגהות וכו' — אוה"ת ענינים ע' עז ואילך. ספר המאמרים תרמ"ד (קה"ת, תשס"ב) ע' שכא.
(49) נוסח ברכת זכרונות.
(50) ראה המשך תרס"ו ע' רל ואילך.
(51) חסר סיום המאמר (המו"ק).

(43) בראשית א, א ואילך.
(44) תו"א יתרו ע, א. ובכ"מ.
(45) משלי ה, ה. אוה"ת נ"ך ח"א עה"פ (ע' תקסד ואילך).
(46) שמואל-א כד, יג.
(47) רש"י שמואל-א שם. רש"י: משפטים כא, יג; מכות י, ב — ד"ה והאלקים.
(48) ראה לקו"ת מסעי צה, א ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' א ואילך. ועם הגהות וכו' — אוה"ת ענינים ע' עז ואילך. ספר המאמרים תרמ"ד (קה"ת, תשס"ב) ע' שכא.
(49) נוסח ברכת זכרונות.
(50) ראה המשך תרס"ו ע' רל ואילך.
(51) חסר סיום המאמר (המו"ק).

שנבדלו ממים תחתונים ונתעלו בתכלית העילוי. והענין בזה, דהנה, מים מורה על ענין התענוג, כי מים מצמיחים כל מיני תענוג³². וזהו החילוק בין מים עליונים, שהם מקור התענוגים הרוחניים, למים תחתונים, שירדו להיות מקור לתענוגים הגשמיים. ולכן מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא³³, שבכיתם היא על עוצם ירידתם כו'. נומשום זה הובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח ובניסוך המים בחג³⁴. וזהו גם הטעם שגדלה כ"כ מעלת שמחת בית השואבה, כמארז"ל³⁵ מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, כמשנת"ל במ"א בארוכה³⁶]. וזהו שאמרו רז"ל בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הארץ שותה ממים עליונים שע"ג הרקיע, שמשם נמשכת ההשפעה בתוס' וריבוי בלי גבול. וענין זה מרומז במ"ש ונתתי גשמיכם בעתם, שרומז על המשכת מים עליונים, וכמו שאנו רואים שאינו דומה המשקה שדותיו בסתם מים לגבי מי גשמים, שאין טובת הצמיחה כ"כ כמו ע"י מי גשמים, כמ"ש³⁷ כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה, שעיקר הצמיחה הוא דוקא ע"י מי גשמים, שירודים בגבורה³⁸, שהם המרווים את הארץ, ועי"ז נעשית הצמיחה באופן נעלה יותר, וכמו חטים ככליות³⁹, ועד שאפילו אילני סרק עושים פירות⁴⁰. וכל זה נעשה ע"י התורה, כמ"ש אם בחוקותי תלכו וגו', שתהיו עמלים בתורה⁴¹. וזהו גם מה שאמר ר' יוחנן בירידת גשמים הכתוב מדבר, שכוונתו על התורה, כי, ירידת התורה למטה היא השפעה עצמית, ולכן אי אפשר להיות ירידת והתלבשות אור התורה אלא בהלבשה גשמית, כי כל השפעה פנימית ועצמית אינה יכולה לבוא אלא במהות גשמי כו'.

(ה) **וזוהו** וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דמ"ש כאן שם אלקים דוקא⁴², שהו"ע הגבורה, ה"ז כדי להורות על גודל מעלת ההשפעה, כמו גבורות גשמים, שהו"ע מים עליונים, כנ"ל. וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, שזוהי ההמשכה מעשרת הדברות (כל הדברים האלה) בעשרה מאמרות (לאמר), כי, עשרת הדברות

(32) ראה תניא פ"א.
 (33) תוס' הרא"ש בראשית א, ז. בחיי ויקרא ב, יג.
 (34) תוס' הרא"ש ובחיי שם. פרש"י ויקרא שם. וראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ס"ע שמ.
 (35) סוכה נא, א"ב.
 (36) שיחת שמחת ביה"ש תשט"ז בתחלתה (תו"מ חט"ו ע' 54 ואילך.
 (37) ישע"י נה, י.
 (38) ראה תענית ב, א.
 (39) ראה תו"כ בחוקותי שם, ד.
 (40) ראה תו"כ ופרש"י בחוקותי שם.
 (41) תו"כ ופרש"י שם, ג.
 (42) ראה ריש וסוף ד"ה וידבר אלקים אכה"ד עטר"ת. תרפ"ח. וראה המשך תער"ב ח"ב ע' א'פא.

בס"ד. ש"פ נשא, ט' סיון, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמרי, וצריך להבין², מדוע נאמר כאן וידבר גו' לאמר, דבשלמא בכל התורה כולה שפירושו לאמר לזולתו³, כי ישראל שמעו מפי משה, ומשה לבדו שמע מפי הגבורה, ולכן שייך לשון לאמר, היינו שהקב"ה אמר למשה לחזור ולאמרו לישראל, אבל בעשרת הדברות אי אפשר לפרש כן, שהרי כל ישראל שמעו מפי הקב"ה, וא"כ, מהו פירוש תיבת לאמר.

(ב) **ויובן** בהקדם משנת"ל במאמר דחג השבועות⁴ מהמאמר של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ד"ה חביבין ישראל דשנת תרמ"ו⁵ (שמיסוד על מאמר הצ"צ⁶ ולמעלה בקודש, ועליו מיוסד המאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁷), שיש ב' פירושים במארז"ל⁸ חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, פי' הא', שע"י התורה נברא העולם, כמארז"ל⁹ התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, כמו מלך בו"ד כשהוא בונה פלטרין כו' דיפתראות ופינקסאות יש לו כו', כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובונה את העולם. ופי' הב', שכל המכוון בבריאת העולם הי' בשביל התורה, כמארז"ל¹⁰ תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, אם יקיימו ישראל תורתו מוטב וכו', וכן אמרו רז"ל¹¹ אלה תולדות השמים והארץ¹², אלה בזכות מי עומדים ובזכות מי קיימים, בזכות ואלה שמות בני ישראל¹³, ואלה בזכות מי כו', בזכות אלה העדות והחוקים¹⁴. וזהו שבו נברא העולם, שהמכוון בבריאת העולם הוא התורה.

(1) יתרו כ, א.
 (2) ראה גם תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש מ, ב. רד"ה חביבין ישראל תרמ"ו (דלקמן בפנים). ובכ"מ.
 (3) ראה פרש"י יתרו יט, יב. ויקרא א, א. בהעלותך יב, יג. ובכ"מ.
 (4) ד"ה חביבין ישראל דיום ב' דחג השבועות (לעיל ע' 00 ואילך).
 (5) הנחה מהמאמר נדפס בהוספות לסה"מ תרמ"ו ע' תיא ואילך.
 (6) ראה אוה"ת בחוקותי ע' קצד ואילך.
 אוה"ת במדבר (דרושים לשבועות) ע' קעא ואילך.
 (7) ראה סה"מ הי"ש ע' 92-98. תש"ב ע' 104 ואילך.
 (8) אבות פ"ג מי"ד.
 (9) ב"ר פ"א, א.
 (10) שבת פח, א. ע"ז ג, א. ה, א.
 (11) שמו"ר פמ"ח, א.
 (12) בראשית ב, ד.
 (13) שמות א, א.
 (14) ואתחנן ד, מה.

וממשיך במאמר, שלכן נאמר וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דתיבת לאמר קאי על עשרה מאמרות, כמ"ש בפרשתנו¹⁵ עשרה עשרה הכף, ואיתא בזהר¹⁶, שקאי על עשרה מאמרות ועשרת הדברות, שעשרה מאמרות מכוונים כנגד עשרת הדברות, שכל קיום המאמרות הוא ע"י הדברות. וזהו מ"ש כל הדברים האלה לאמר, שעשרת הדברות (כל הדברים האלה) מחזקים את העשרה מאמרות (לאמר)¹⁷.

ג) אך צריך להבין, מהו הטעם שעשרה מאמרות צריכים חיזוק מעשרת הדברות. ובהקדם מ"ש בשיעור תניא היומי, בשער היחוד והאמונה¹⁸, בביאור תשובת המינים כו' שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו כו' אך טח מראות עיניהם ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו שהוא יש מיש כו' למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין, והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף כו' שאילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים ונגרים כו', וכ"ש וק"ו בבריאת יש מאין כו' עאכ"ו שבהסתלקות כח הבורא מן הנברא ישוב הנברא לאין ואפס ממש, אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו, והן הן בחי' אותיות הדיבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו, וכפי שמבאר לפנ"ז¹⁹ מ"ש²⁰ לעולם ה' דברך נצב בשמים, ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים וכו', ועד"ז בכל שאר הנבראים שמתהווים ומקבלים חיותם מעשרה מאמרות. ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק סי' כ"ו²¹ שכח הבורא שמהוה את הנבראים מאין ליש הוא ממהותו ועצמותו של המאציל ב"ה, שמציאותו הוא מעצמותו, ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לברו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה. וא"כ, מדוע לא די בכח הפועל שבעשרה מאמרות, ובפרט כח הבורא שמציאותו הוא מעצמותו כו', שישנו בכל הנבראים, אלא יש צורך שעשרת הדברות יהיו מחזקים את העשרה מאמרות.

75 ואילך. וראה לקו"ת שה"ש כה, ג. ובכ"מ.

(18) פ"ב.

(19) פ"א.

(20) תהלים קיט, פט.

(21) קל, סע"א ואילך.

(15) ז, פו.

(16) ח"ג יא, ב.

(17) ראה לקו"ת חוקת נו, סע"ג ואילך.

אוה"ת יתרו ע' תתעג. קונטרס ומעין מאמר טז

פ"א. סה"מ תרנ"ט ע' קמו ואילך. תשי"ד ע'

ד) ולהבין זה יש להקדים תחילה המבואר בהמשך המאמר ד"ה חביבין ישראל לאדנ"ע הנ"ל²², בפירושו הכתוב²³ אם בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם, ומבאר, שהתורה נקראת בשם גשמים. דהנה, איתא במד"ר²⁴ א"ר יוחנן כל אורה האמור באליהוא בן ברכאל בירידת גשמים הכתוב מדבר, ור' הושיעה רבה אמר בדברי תורה²⁵ הכתוב מדבר. ולא פליגי, אלא שניהם מתכוונים לדבר אחד. כי הנה אמרו רז"ל²⁶ שלשה מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח, וחשיב גם מפתח של גשמים. אך מציינו שגם בהשפעת גשמים ישנו ענין השליחות, כמ"ש²⁷ ושולח מים על פני חוצות. והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל²⁸ הארץ מהיכן שותה, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הארץ שותה ממים עליונים שמעל לרקיע, ובזמן שאין כו' הארץ שותה ממי גשמים שמתחת לרקיע. והחילוק ביניהם יובן בהקדם מה שאמרו רז"ל²⁹ שבתחילת הבריאה ה' העולם מים במים, ואח"כ נעשה ענין ההבדלה, כמ"ש³⁰ יהי רקיע גו' ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים העליונים למים התחתונים. והיינו³¹, שבתחילה הנה המים העליונים לא היו בתכלית העילוי, והמים התחתונים לא היו בתכלית הירידה, וכמשל חבית יין שמעורב בה שמרים, שאינו ניכר כ"כ שבח היין מפני תערובת השמרים, וגם השמרים אינם גרועים כ"כ, כי עדיין יש בהם טעם היין. אך לאחר הסינון, נעשה היין צלול ומשובח, והשמרים יורדים למטה ונשארים בתכלית הפסולת. וכמו"כ נעשה גם ע"י רקיע המבדיל בין מים למים, שמים העליונים נתעלו בתכלית העילוי, ומים התחתונים ירדו בתכלית הירידה, שלא בערך לגבי מעמדם ומצבם בהיותם מעורבים עם מים עליונים, ועאכ"כ שלא בערך לגבי מים עליונים בהיותם מעורבים עם מים תחתונים, ועאכ"כ שלא בערך לגבי מים עליונים כפי שהם עתה לאחר

(28) ראה המשך מים רבים תרל"ו פק"ח: וכמארז"ל איתא בפר"א בזמן שישראל עושין רצונו של מקום אז הארץ שותה ממים עליונים. ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם: לע"ע לא מצאתיו. וראה פדר"א ספ"ה. ובמס' ב"ב כה, ב.

(29) ראה בר"פ פ"ה, ב. שמו"ר רפ"ג. תורת חיים בראשית א, ריש ע"ג.

(30) בראשית א, ו.

(31) בהבא לקמן — ראה לקו"ת שלח

מב, ב.

(22) סה"מ שם ע' תיו ואילך. וראה גם אוה"ת בחוקותי שבערה 6. ד"ה בחוקותי תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו ע' ק ואילך). עטר"ת (סה"מ עטר"ת ס"ע תכה ואילך).

(23) בחוקותי כו, ג.

(24) בר"ר ספכ"ו.

(25) כ"ה בסה"מ תרמ"ו שם. ובמדרש שם: במתן תורה.

(26) תענית ב, סע"א.

(27) איוב ה, י.